GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA: BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḐI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe şése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 110. *Sâmbătă 18 (30) Maiu* **1885.**

Braşovŭ, 17 (29) Maiu 1885.

In 27 Maiu n. s'au începutŭ alegerile pentru Reichsratulŭ din Viena. Cu câteva ḑile mai nainte 'şi-au publicatŭ şi Cehii manifestulŭ lorŭ electoralŭ.

Vorbindŭ despre apelulŭ electoralŭ alŭ Germanilorŭ din Boemia, amŭ accentuatŭ că ei dorescŭ a împinge lucrurile spre o soluţiune, care sĕ facă imposibilă realisarea programei actualului cabinetŭ, şi că acéstă tendinţă germană ascunde unŭ mare periculŭ.

Manifestulŭ Cehilorŭ se caracteriséză tocmai prin dorinţa contrară, de a uşurá realisarea programei guvernului actualŭ, care se resuméză în următórele cuvinte: „Noi Cehii vomŭ nisuí întotdéuna spre o înţelegere cu Germanii pe basa egalei îndreptăţirĭ a ambelorŭ naţionalităţĭ.“

Deosebirea între programa electorală germană şi între cea cehă este prin urmare esenţială. Pe când cei dintéiu susţinŭ, că unitatea statului nu admite de a pune pe Cehĭ şi limba lorŭ pe unŭ piciorŭ egalŭ cu Germanii, pe atuncĭ manifestulŭ cehicŭ ḑice următórele:

„Liberalismulŭ nostru voimŭ sĕ'lŭ manifestămu mai multŭ prin fapte, decâtŭ prin frase frumóse. Noi Cehii totdéuna amŭ făcutŭ concesiunĭ însemnate limbei germane cu privire la trebuinţele practice şi ale administraţiunii statului, şi încă facemŭ şi acum asemenĭ concesiunĭ. Nicĭodată însă nu vomŭ concede, ca prin priviligiarea unei limbĭ sĕ se nege chiar principiulŭ dreptului egalŭ alŭ diferitelorŭ popóre, pentrucă dacă amŭ concede, acésta ar fi sinonimŭ cu călcarea onórei şi a demnităţiĭ naţiunei cehe. Sĕ nu crédă conlocuitorii noştri germanĭ, că noi amŭ fi capabilĭ de unŭ asemenea lucru, dacă nu voiescŭ sĕ distrugă temelia egalei îndreptăţirĭ basată în legĭ şi în constituţiune, dacă nu voiescŭ sĕ vatăme simţulŭ nostru de dreptate în modulŭ celŭ mai durerosŭ şi dacă nu voiescŭ sĕ escite cérta periculósă a Germanilorŭ cu maioritatea slavă.“

Nimenĭ nu póte ḑice, că Cehii n'ar fi în dreptŭ, când susţinŭ că şi concesiunile ce le facŭ limbei germane trebue sĕ aibă marginile lorŭ. Dacă e vorba de egala îndreptaţire, acésta trebue sĕ se dovedéscă prin fapte şi nu prin frase, căcĭ scimŭ ce va sĕ ḑică frasele sunătóre şi îngâmfate, când faptele pe fie-care óră, pe fiecare minutŭ le dă de minciună.

Dacă odată se admite principiulŭ egalei îndreptăţirĭ, atuncĭ este cu neputinţă de a se acorda privelegiulŭ unei singure limbĭ în statŭ. Necesităţile vieţii practice şi administraţiunii statului au şi ele o margine şi se potŭ estinde numai până uade nu colidéză cu interesele de desvoltare liberă a popórelorŭ, din care se compune statulŭ.

O altă deosebire între punctulŭ de vedere alŭ Cehilorŭ şi alŭ Germanilorŭ se observă în acelŭ pasagiu alŭ manifestului cehicŭ, care vorbesce despre autonomia Boemiei, ce se póte aduce în legătură cu interesele de unitate ale monarchiei şi unde se accentuéză, că susţinerea monarchiei austriace în deplina ei suveranitate precondiţionéză esistenţa naţională a Cehilorŭ. Acesta din urmă este unŭ rĕspunsŭ la asigurarea manifestului germanŭ cu privire la identitatea de interese ale unităţii monarchiei cu acelea ale elementului germanŭ. Cehii accentuândŭ susţinerea suveranităţii, insinuéză întâtva că arŭ esista tendinţe, carĭ arŭ fi în stare sĕ ameninţe acéstă suveranitate. Şi cine alţii decâtŭ Germanii pruso-filĭ potŭ fi aicĭ înţeleşĭ?

Lupta electorală în Boemia are o însemnătate principiară; ea orĭ în ce formă s'arŭ presenta, este şi rĕmâne o luptă între două rase diferite, între slavismŭ şi germanismŭ. Şovinismulŭ germanŭ, care s'a deşteptatŭ în Boemia de nordŭ dă espresiune viuă acestui duelŭ pe viaţă şi pe mórte între cele două elemente. Iritaţiunea între Germanii boemĭ este aşa de mare, încâtŭ nicĭ pe Dr. Herbst nu mai vorŭ sĕ-lŭ alégă, şi conducĕtorulŭ lorŭ de odinióră se vede silitŭ a implora ajutorulŭ vienezilorŭ, ca sĕ pótă dobêndi unŭ mandatŭ.

Deocamdată sorţii cei mai mulţĭ suntŭ pentru Cehĭ, carĭ vorŭ face parte şi pe viitorŭ din maioritate şi vorŭ câştiga mai multe mandate de cum au avutŭ până acum. In manifestulŭ lorŭ memoratŭ, Cehii enumeră unele succese ce le-au avutŭ deputaţii lorŭ până aḑĭ în periodulŭ de şése anĭ, între carĭ cele mai însemnate suntŭ: înfiinţarea universităţii şi a multorŭ scóle cehe, şi lărgirea dreptului electoralŭ.

Cu încetulŭ se face oţetulŭ, ḑice proverbulŭ. Dacă Cehii vorŭ înainta totŭ aşa pasŭ cu pasŭ făcêndŭ parte din maioritate, vorŭ puté sĕ enumere de aḑĭ în şése anĭ şi mai multe succese. Numai ne tememŭ, ca nu cumva vr'o furtună neaşteptată sĕ rĕstórne în Austria érăşĭ sistemulŭ ce voiesce sĕ împace naţionalităţile în sensulŭ manifestului cehicŭ.

CRONICA POLITICĂ.

In camera francesă s'a vorbitŭ la 26 Maiu despre turburările comunarḑilorŭ din Parisŭ. Deputatulŭ Lacroix făcuse o propunere, ca purtarea stégurilorŭ roşii sĕ nu se mai interḑică şi sĕ se desaprobeze purtarea poliţiei. Propunerea a fostŭ respinsă cu o maioritate imposantă, formată de tóte partidele republicane moderate, în contra stângei estreme şi a monarchiştilorŭ. Astfelŭ va fi interḑisŭ şi pe viitorŭ desfăşurarea stégurilorŭ roşii şi emblemelorŭ, afară de tricolorulŭ naţionalŭ. După raportele ce avemŭ, la demonstraţiunea de Duminecă au luatŭ parte 3000 la înmormentarea comunardului Cournet — Lunĭ — 4000, la a lui Amouroux — Marţĭ — 4000 de comunarḑĭ. Se crede că aceste demonstraţiunĭ suntŭ inscenate de agenţĭ bonapartiştĭ şi regaliştĭ, carĭ facŭ propagandă antirepublicană şi prin provincià. Astfelŭ spune »Temps«, că în Bastia a fostŭ o manifestaţiune imperialistă, musica a cântatŭ cântece bonapartiste, strigândŭ locuitorii: „Trăiască împĕratulŭ!“ Aceste demonstraţiunĭ vorŭ sili grupurile republicane sĕ se unéscă strânsŭ în contra monarchiştilorŭ.

*

Din Atena se comunică, că ministrulŭ de esterne grecescŭ, îndată ce a primitŭ raportulŭ consulului generalŭ grecescŭ din Filipopole despre turburările de acolo întêmplate în ḑiua de St. George, a ridicatŭ plângerĭ la Pórta prin ambasadorulŭ turcescŭ din Atena şi prin celŭ grecescŭ din Constantinopole, în contra turburărilorŭ antigrecesçĭ din Filipopole. Turcia a rĕspunsŭ din parte'i totŭ pe aceeaşĭ cale cu contra-plângerĭ. Consululŭ generalŭ grecescŭ susţine, că Bulgarii au comisŭ violenţe în contra Grecilorŭ din ură de rasă, fără a fi provocaţĭ, pe când Pórta pe basa rapórtelorŭ ce le-a primitŭ învinovăţesce pe consululŭ grecescŭ, că însuşĭ elŭ a provocatŭ fanatismulŭ bulgarŭ. Atâtŭ guvernulŭ turcescŭ câtŭ şi celŭ grecescŭ s'au invoitŭ, ca sĕ se ancheteze casulŭ.

O telegramă din Petersburg anunţă, că generalulŭ Komarov a fostŭ premiatŭ pentru lupta dela Kuşk într'unŭ modŭ, cum n'a fostŭ premiatŭ nicĭ unŭ generalŭ rusŭ pentru o isbândă atâtŭ de puţinŭ însemnată. Afară de sabia împodobită cu brilante, ce i-a dăruit'o Ţarulŭ, i-s'a datŭ o arendă de 5000 de ruble pe anŭ în timpŭ de ḑece anĭ. Când generalulŭ Komarov a aflatŭ despre acestŭ darŭ, a cerutŭ sĕ i-se plătéscă imediatŭ tótă suma de 50,000 ruble. Ministrulŭ de rĕsboiu nu numai că a intervenitŭ pentru împlinirea cererei lui Komarov, ci s'a suitŭ suma la 100,000 ruble. Acésta nu se póte considerá altfelŭ, decâtŭ ca o demonstraţiune în contra Angliei. Câtŭ timpŭ vorŭ înghiţĭ cei din Londra hapurile rusescĭ, nu putemŭ sci, dar că odată se vorŭ sătură şi ei, este sigurŭ.

SCIRILE ḐILEI.

Dumінecă în 19 Maiu v. se va da în sala hotelului Nr. 1 convenirea reuniunei române de cântărĭ de aci.

—0—

D. Dr. Nicolau Popa, dela facultatea de medicină din Viena, a depusŭ în Bucurescĭ cu succesŭ esamenulŭ de liberă practică în ţéră. Aflămŭ, că d-sa va fi numitŭ medicŭ alŭ băilorŭ »Balta Albă.« Ii dorimŭ o carieră strălucită.

—0—

Cu începutulŭ lui Iuniu începŭ plăţile în rate ale societăţii române de împrumutŭ „Huniădóra.«

—0—

Ni se scrie din Cacuciu: In comuna Serbeniu, comit. Mureşŭ-Turda, preotésa a născutŭ 2 fete, care după 20 de ḑile dela nascere au muritŭ. Mama lorŭ e deplinŭ sănătósă. De asemenea femeea Maria, soţia locuitorului din Cacuciu Iacobŭ Topŭ, a născutŭ 3 copii şi anume 2 băeţĭ şi 1 fată; unŭ băétŭ îndată după nascere a muritŭ; atâtŭ mama câtŭ şi ceilalţĭ 2 copii suntŭ deplinŭ sănătoşĭ. In comuna Sân-Mihaiu, unŭ băétŭ de 3 anĭ alŭ lui Pavelŭ Crişanŭ, uitându-se după brósce în fântâna ce o are în ocolulŭ casei, a căḑutŭ în ea şi s'a înecatŭ.

—0—

Timpulŭ e fórte rece prin Cacuciu, în câteva noptĭ a căḑutŭ brumă, dér sĕmĕnăturile n'au suferitŭ.

—0—

Totŭ din Cacuciu suntemŭ informaţĭ, că pe acolo se vorbesce despre numirea br. Coloman Kemeny ca fişpanŭ alŭ comit. Bistriţa-Năsĕudŭ. Br. Kemeny e crescutŭ între Românĭ şi anume între plutaşii de pe Mureşiu, din care causă cunósce bine limba română. Intru câtŭ o va respecta, în casŭ când ar lua loculŭ lui Banffy, ne va arĕta viitorulŭ, cu tóte că se vorbesce bine de dênsulŭ. O împrejurare, care nelinişteşte întâtva comitatulŭ, este procesulŭ ce i l'a intentatŭ familia Kemeny pentru munţĭ.

—0—

„Casina ţĕrii« a datŭ societăţii de maghiarisare din Clujiu suma de 500 fl.

—0—

Magistratulŭ din Alba Iulia a cerutŭ, ca căpitanulŭ oraşului Jenei dér sĕ fiă trasŭ în cercetare disciplinară, representanţa oraşenéscă a respinsŭ acéstă propunere. S'a însinuatŭ recursŭ în contra hotărîrei representanţei.

—0—

Fişpanŭ alŭ comitatului Albei de josŭ s'a numitŭ br. Coloman Kemeny.

—0—

»Monitorulŭ oficialŭ« din Bucurescĭ publică decretulŭ regalŭ, prin care se supunŭ consiliului de ministri spre aprobare tóte lucrările administraţiunei publice sub reserva sancţiunei regale ulterióre, adecă după întórcerea Regelui în ţéră dela Sigmaringen.

—0—

In nóptea de 27 Maiu n. au fostŭ nouĕ turburărĭ în Paris. Comunarḑii în numĕrŭ de vr'o 300 bătură pe poliţiştĭ cu petri. Numai cavaleria i-a pututŭ împrăştia, lovindŭ cu sabia pe toţĭ câţĭ se opuneu. S'au făcutŭ şése arestărĭ.

Adunarea comit. Caraşŭ-Severinŭ.

Lugoşŭ, 25 Maiu n. 1885.

Adunarea comitatensă din 19 l. c. a fostŭ bine cercetată de partida maghiară; ai noştri au lipsitŭ mai toţĭ încâtŭ ţi se sfâşiă inima, vĕdêndŭ pe bravii noştrii anteluptătorĭ fără óste impunĕtóre la spate. — Aşa nu e bine; *cu câtŭ mai cresce cutezanţa vrăjmaşilorŭ némului nostru, cu atâtŭ mai solidarĭ şi mai resoluţĭ* trebue sĕ fimŭ, altcum ne sfărâmă bucăţică după bucăţică. Ecă decurgerea mai însemnată a congregaţiunei:

După cetirea raportului vice-comitelui, cerù cuvêntulŭ representantulŭ Coriolanŭ Brediceanu şi ḑise:

»Din voluminosulŭ reportŭ alŭ vice-comitelui două puncte îmĭ suntŭ suspiţióse: 1) starea causelorŭ disciplinare şi a 2) causele orfanale. In lista celorŭ de sub cercetare disciplinară vĕdŭ mai numai Românĭ (9 din 10) şi toţĭ notarĭ comunalĭ. Acéstă listă dovedesce o procedură sistematică în contra Românilorŭ şi deosebitŭ în contra notarilorŭ comunalĭ. pre carĭ îi alege poporulŭ Amploiaţĭ românĭ aleşĭ prin congregaţiune mai că nu suntŭ, acum voiţĭ prin puterea disciplinară sĕ curăţiţĭ comitatulŭ şi de notarii comunalĭ aleşĭ prin poporŭ? Nu avemŭ nicĭ o listă în vr'o comisiune sèu oficiu cu maioritate de Românĭ, dér pe lista celorŭ ce aşteptă sĕ fiă puşĭ pe strade din oficiulŭ lorŭ, noi Românii avemŭ maioritatea. Acesta e resultatuĭŭ conducerei patriotice a administraţiunei în acestŭ comitatŭ. Pre amploiaţii ungurĭ se vede că nu-i atinge braţulŭ vigurosŭ alŭ puterei disciplinare, deşi amŭ date positive despre abusurĭ înspăimêntătóre comise de mulţĭ amploiaţĭ ungurĭ şi asigurŭ pe d. vicecomite, că dacă numai cincĭ ḑile mi-ar preda mie puterea sa, aşŭ înḑeci numĕrulŭ celorŭ demnĭ de pedépsă disciplinară prin amploiaţĭ ungurĭ, carĭ se ţinŭ privilegiaţĭ a călca legea şi a vătăma interesele poporului. Ca unŭ casŭ specialŭ amintescŭ pe notarulŭ Bergmann din Vermes, în contra căruia totŭ poporulŭ se plânge şi chiar Ungurii din Izgar m'au însărcinatŭ amŭ ridica vocea, ca sĕ se curme odată abusurile acestui oficiantŭ: neregularităţĭ la încasarea dărei; ruperea libelelorŭ de dare sub diferite preteste; împărţirea volnică a lucrului publicŭ; esarendarea pămêntului comunalŭ şi nedesocotirea venitelorŭ etc. au îndemnatŭ pe aceştĭ nefericiţĭ sĕ céră cercetare şi tragerea la rĕspundere a acestui despreţuitorŭ de lege — dar pĕnă aḑĭ fără resultatŭ. Étă unŭ amploiatŭ neromânŭ demnŭ de a simţi puterea disciplinară, carele lipsesce din lista celorŭ puşĭ sub cercetare disciplinară! La sedria orfanală amŭ esperiatŭ, că orfanii îşĭ potŭ pierde drepturile dacă nu au avere, căcĭ sedria orfanală nu anticipéză nicĭ unŭ crucerŭ pentru spese sub pretecstŭ, că respectivulŭ orfanŭ nu are în casa sedriei orfanale banĭ. Prin acéstă procedură interesele orfanilorŭ se periclitéză prin însaşĭ autoritatea, carea ar avé chemarea a apĕrá orfanii de orîce daună. Asemenea incorectitate amŭ experiatŭ în administraţiunea sedriei orfanale, unde se denégă decopiarea simplă a orĭ cărui documentŭ, ce la orîce oficiu e ertatŭ şi cu dreptŭ cuvêntŭ, căcĭ actele păstrate în archivă suntŭ ale părţilorŭ interesate, şi acelea au dreptŭ a se folosi de ele. Acéstă folosire e oprită la sedria orfanală, cerêndŭ d. preşedinte, că orîce documentŭ se descrie din archiva sedriei orfanale, acela sĕ se legaliseze şi timbreze.«

La obiecţiunile acestea D-lŭ vice-comite rĕspunde — ce? cum îi place şi maioritatea aplaudéză; éră preşedintele sedriei orfanale d. Antonescu vorbesce cu totulŭ despre alte cause, din care motivŭ d. Brediceanu îi şi ḑise, că vede că nu l'a înţelesŭ şi de aceea îşĭ susţine dreptulŭ a face propunere specială.

Urmândŭ în ordinea desbaterilorŭ propunerea d-lui Fabiu Rezeiu, ca sĕ se róge Inalt. Ministeriu prin o adresă a denumi unŭ comite supremŭ definitivŭ pentru comitatulŭ nostru. propunĕtoriulŭ îşĭ motivéză propunerea într'o cuvêntare escelentă basată pe următórele 12 puncte:

1) Organisaţiunea administrativă nu corĕspunde spiritului constituţionalismului;

2) Funcţionarea factorilorŭ, carĭ compunŭ acestŭ organismŭ în modŭ consciu de datorinţele lorŭ, în modŭ cerĕspundĕtorŭ legei, ar repara în câtva acéstă lovitură cu respectŭ la autonomia comitatelorŭ;

3) Organismulŭ nu e întregŭ, căcĭ fişpanŭ nu avemŭ;

4) Fişpanulŭ actualŭ nu se interezésă de administraţiune, ci face politică de corteşire;

5) Prin acéstă procedere rupe legătura între oficianţĭ şi poporŭ, carele pre oficiantŭ îlŭ privesce de duşmanŭ;

6) Nu consideră restulŭ drepturilorŭ autonóme denumindŭ oficianţĭ, carĭ trebue aleşĭ;

7) Calcă drepturile constituţionale influinţândŭ alegerile în modŭ illegalŭ;

8) Impedecă desvoltarea culturală a Românilorŭ, purtândŭ elŭ lupta cea mai aprigă, ca gimnasiulŭ românŭ votatŭ de comune şi congregaţiune sĕ nu se înfiinţeze;

9) Nu are nicĭ simţŭ, nicĭ pricepere pentru lipsele şi aspiraţiunile legale ale Românilorŭ;

10) Nu respectéză decisiunile comitatului;

11) Elŭ a inventatŭ fabula agitaţiunilorŭ şi a turburatŭ pacea în comitatŭ prin reporturĭ neadevĕrate şi nebasate şi

12) Elŭ curăţă cu mână de fierŭ totŭ elementulŭ românŭ din corpulŭ oficianţilorŭ.

Aceste argumente pentru susţinerea propunerei au fostŭ desvoltate cu-o elocinţă rară de fierŭ. Tabaidy roşea şi inverḑea, apoi mustaţa rĕsucea şi barba îşĭ scălcia — fierbea în elŭ, dar tăcea — ba odată întrebà pre d. Rezeiu: că pe elŭ îlŭ ţine de falsificatorulŭ actelorŭ de alegere sumuţîndŭ totŭ într'unŭ glasŭ şi pre fisculŭ comitatensŭ ca sĕ-şĭ facă datorinţa. Dlŭ Rezeiu fórte potrivitŭ i-a rĕspunsŭ: »ce amŭ ḑisŭ, n'am datorinţă sĕ 'ţĭ esplicŭ, căcĭ trebue sĕ înţelegĭ limba în care vorbescŭ.«

Deşi pregătiţĭ contrarii erau consternaţĭ asupra păşirei resolute şi argumentărei nimicitóre a vorbitoriului. Licsek Béla, unŭ advocatŭ fără advocatură, se sculà şi se încercà a demonstra, cât de bine le priesce lorŭ« patriotica administraţiune a lui Tabaydy« şi face contra propunere: ca congregaţiunea arătându-se mulţămită cu activitatea comitelui supremŭ, sĕ trécă la ordinea ḑilei asupra propunerei d-lui Rezeiu. Preşedintele tribunalului Zsiros încă 'şĭ lărgì gura voindŭ a reduce la o glumă simplă propunerea Românilorŭ ḑicêndŭ: că d. Rezeiu de aceea a făcut'o, ca sĕ aibă ce sĕ scrie »Luminătorulŭ«, în carele se întrecŭ naţionaliştii aderenţĭ la programa din Sibiiu a „schimpfelui a magyarokra.«

Vicecomitele Iakabffy voesce, cu patriotica administraţiune şi spiritulŭ maghiarŭ sĕ demonstre, cât e de lipsă, ca Tabaydy sé tragă două salarie de fişpanŭ pentru două comitate şi d. Iakabffy salariulŭ de vicecomite luatŭ din gura Românului şi plătitŭ de Românŭ.

Boleszny preotŭ r. c. din Orşova s'a încercatŭ a dovedi cu citate istorice, că comitele supremŭ e locţiitorulŭ regelui şi dacă regele nu póte fi constrînsŭ a vorbi românesce şi Rezeiu şi Breediceanŭ unguresce — atuncĭ Tabaydy are dreptŭ a vorbi numai unguresce şi fişpanŭ numai ungurŭ póte fi. Adam Roza preotŭ românŭ (?) din Leucuşesci decoratŭ etc. ḑise: »eu pe naţionalitate nu dau nimicŭ. a ne cultiva putemŭ, după cum voimŭ şi de aceea Rezeiu arŭ face bine sĕ caute sĕ ne înţelegemŭ şi sĕ trăimŭ bine sub părintesculŭ guvernŭ şi din graţia d-lui Tabaydy. (Ungurii: éljen!.)

După ce terminară aceştĭ vorbitorĭ, se sculà d. Coriolanŭ Brediceanŭ şi rĕspunse dearêndulŭ tuturorŭ atacurilorŭ într'o vorbire succésă şi aplaudată de mica célă a partisanilorŭ causei nóstre. »Sĕ ne înţelegemŭ! Aşa ai ḑisŭ părinte Roza?» începe d. Brediceanŭ vorbirea sa într'unŭ tonŭ detunătorŭ. Popa Roza, carele s'a fostŭ retrasŭ după spatele Ungurilorŭ, ca unŭ delincuentŭ 'îşĭ făcea locŭ printre turma mamelucilorŭ şi c'o faţă palidă şi cu glasŭ răguşitŭ, gândindŭ că d. Brediceanŭ l'a întrebatŭ pe elŭ şi aştéptă rĕspunsŭ, ḑise: „aşa«.

Brediceanŭ: „Nu conversezŭ, ci ţiu cuvêntare«, şi apoi continuă: »Sĕ ne înţelegemŭ! Aşa cum te-ai înţelesŭ d-ta. Sĕ spunemŭ Ungurilorŭ ce interesŭ personalŭ avemŭ fie-care, sĕ ceremŭ împlinirea aceluia şi atuncĭ ne lăsămŭ pradă limbă, naţiune, interesulŭ poporului şi alŭ connaţionalilorŭ noştri. Aşa sĕ ne înţelegemŭ? De sub şéua calului, atuncĭ numai despre aceea ne putemŭ înţelege, cum sĕ se schimbe modulŭ de asuprire, asuprirea însĕ totŭ asuprire rĕmâne. Apoi învitarea de a ne înţelege« tocmai dela părintele Roza n'o aşteptamŭ, — póte că nu vede d-sa, că dacă noi ceştĭ din acéstă parte ne vomŭ înţelege şi vomŭ cădé în grópa partidei liberale, D-sa va pierde — şi 'lŭ întrebŭ: că în acestŭ casŭ a câta rólă dela carŭ va rĕmâné elŭ în partida liberală? Pe naţionalitate nu dai nimica — adecă pe naţionalitatea d-tale română — aceea vedemŭ, dar cu atâtŭ mai multŭ dai pe cea maghiară! Mĕ mirŭ însĕ cum potŭ Ungurii sĕ sufere ómenĭ, carĭ desminţescŭ principiele lorŭ, căcĭ eu vĕdŭ o mare iubire de naţionalitate la Ungurĭ şi eu suntŭ de acea convingere, că e unŭ blăstematŭ acelŭ Ungurŭ, carele nu 'şĭ iubesce naţionalitatea sa (éljen!) Ce e d. Roza? Şi cum de-lŭ suferŭ Ungurii în mijloculŭ lorŭ?—A ne cultiva putemŭ cum voimŭ. Da! dacă amŭ voi toţĭ cultivare ca d-ta. Avemŭ libertate a ne maghiarisa pentru 50 cr. şi a ne agonisi cultură maghiară pe banii noştri; avemŭ libertate a plăti dărĭ şi a sângera pentru întărirea şi îmbelşugarea elementului maghiarŭ. Acéstă cultivare şi libertate îţĭ póte plăcea; dar ai obrazŭ a susţine că şi poporului 'i place?"

Către Zsirosŭ întorcêndu-se, ḑise d. Brediceanŭ: »Glumă« voescĭ a porecli propunerea amicului Rezeiu, — ai motivŭ sĕ gândeşcĭ la glume, căcĭ celui ce trăesce în sburdălnicià şi îmbuibare îi vine pofta de glume; nouĕ însĕ, celorŭ ce ni se face imposibilă validitarea puterilorŭ intelectuale şi morale în viéţa publică; nouĕ, carĭ cu consciinţă senină privimŭ cum s'a aruncatŭ colosulŭ maghiarŭ cu artă, puterea statului pe biata nóstră naţiune, ca sĕ-i răpéscă limba şi sĕ-i stérgă orîce urmă a esistinţei; — nouĕ, cărora pe ḑi ce merge ne cresce numĕrulŭ proletarilorŭ inteligenţĭ, ce ni-i creéză persecuţiunea sistematică a direcţiunei vrăjmăşescĭ, — nouĕ, pentru carĭ posiţiunea ce o apĕrămŭ e de esistinţă şi de pâne; — nouĕ ne-a trecutŭ de glumă şi din îngrijirea cea mare ne apropiămŭ de desperare. Acestei situaţiunĭ fatale numai schimbarea direcţiunei înaugurate îi póte face capĕtŭ şi acéstă direcţiune fiindŭ personificată în d. Tabaydy, delăturarea lui trebue sĕ fie unŭ postulatŭ dreptŭ alŭ fiecărui patriotŭ onestŭ."

Éră d-lui Boleszny îi ḑise: »slabă ideiă ai despre drepturile cetăţenilorŭ, când ḑicĭ că pe cum vorbesce d. Brediceanŭ românesce, aşa póte şi Tabaydy sĕ-i rĕspundă unguresce, căcĭ eu pe basa legei de naţionalitate am dreptŭ a mĕ folosi de limba mea maternă, care e şi limba protocolară a congregaţiunei comitatense, — fişpanulŭ însĕ totŭ în vigórea acestei legĭ şi a statutului comitatensŭ trebue sĕ enunţe hotărârile congregaţiunei şi în limba română. Tabaydy n'o face acésta! Pentru ce? Nu voesce! şi atuncĭ calcă legea şi trebue datŭ afară! Nu scie românesce, atuncĭ ducă-se cu sănĕtate bună.«

(Va urma). **Luptătorulŭ.**

Max Wirth criticatŭ în Germania.

In numĕrulŭ 89 alŭ fóiei nóstre, s'a făcutŭ o dare de sémă asupra cărţii pretinsului economistŭ Max Wirth, şi am arĕtatŭ, cum şovinistulŭ maghiarŭ ne consideră pe noi Românii din statulŭ ungarŭ egalĭ în cultură cu Ţiganii. Acum dămŭ traducţiunea făcută de »Românulŭ« a unei critice din „Augsburger Allgemeine Zeitung«, unulŭ din cele mai competinte şi autorisate ḑiare politice şi scientifice din Germania, asupra cărţii lui Max Wirth:

»In vara anului 1885 se va ţiné în capitala Ungariei o esposiţiune naţională. Studiulŭ acestei esposiţiunĭ, ḑise d. Max Wirth în cartea sa, e „potrivitŭ pe d'o parte d'a îndemná poporulŭ Ungariei la muncă productivă, ér pe de altă parte d'a face cunoscute în strĕinĕtate bogăţiile şi comorile naturale ale Ungariei.« D. Max Wirth credea, că face unŭ serviţiu compatrioţilorŭ sĕi maghiarĭ, dacă printr'o lucrare anticipativă se va pregăti pentru elaborarea unui studiu asupra esposiţiunii, lucrare în care, după cum ḑice autorulŭ, „că a esaminatŭ factorii economicĭ ai prea puţinŭ cunoscutului statŭ maghiarŭ şi i-a pusŭ în modŭ obiectivŭ în vederea cetitorului.«

»Intenţiunea e minunată şi ocasiunea e fórte binevenită, rĕmâne numai sĕ vedemŭ, dacă lucrarea rĕspunde scopului. Trebue încă dela începutŭ sĕ observămŭ că autorulŭ nu face decâtŭ sĕ repeteze o greşală de multŭ cunoscută, când afirmă, că Ungaria ar fi în strĕinătate şi in specialŭ în Germania prea puţinŭ cunoscută.« In cercurile mai puţinŭ culte din Germania póte sĕ fie Ungaria şi astăḑĭ încă o ţară incognită, dar pentru omulŭ instruitŭ nu mai e aşa. In aceste două decimĭ din urmă au apărutŭ o mulţime de cărţĭ, broşurĭ, memorii şi conferinţe în librăriile din Germania despre Ungaria şi relaţiunile ei interne, şi cele mai acreditate ḑiare germane, asemenea acordă o atenţiune deosebită acestei ţĕrĭ, încâtŭ ea nu mai póte afirmá că ar fi prea puţinŭ cunoscută. Prin urmare avemŭ dreptulŭ de a pretinde dela orĭ şi care autorŭ, care tratéză despre relaţiunile mai nouĕ ale Ungariei, sĕ cunóscă şi sĕ studieze seriosŭ acéstă literatură cu privire la stările de lucrurĭ ale Ungariei. Neapĕratŭ pentru unŭ studiu seriosŭ nu e de ajunsŭ numai a cunósce cărţile apărute în acéstă privinţă în strĕinătate, sĕ mai cere şi cunóscerea perfectă a scrierilorŭ ce se tipărescŭ în ţéră. D. Max Wirth însĕ ignoréză aprópe cu desĕvĕrşire acéstă literatură. Nu e anevoe a scrie despre Ungaria o carte voluminósă, precum a scrisŭ d. Tissot şi Madame Adam; dar pentru ca scrierea sĕ aibă o valóre reală, trebue ca autorulŭ sĕ facă studii temeinice istorice, politice, etnografice, limbistice, geografice şi naţional-economice, privitóre la ţara despre care vorbesce.

„D. Max Wirth în cartea sa e cuprinsŭ de unŭ optimismŭ uimitorŭ. Elŭ ḑice, că Ungaria e unŭ »Eldorado« pentru agricultoriĭ şi economii de vite, pentru vierĭ şi pomologĭ, pentru minerĭ, vênătorĭ şi pescarĭ, precum şi pentru toţĭ aceia, carĭ vorŭ sĕ-şĭ restabiléscă sănĕtatea. După impresiunile şi esperienţele lui, în Ungaria »aurulŭ curge pe drumurĭ,« numai sĕ »ai cunoscinţele necesare technice şi capitalŭ de esploatare.« Óre datele şi faptele înşirate de d. Wirth îi justifică acestŭ optimismŭ? Durere, că starea lucrurilorŭ în realitate nu corespunde cu acéstă icónă magică, şi dela unŭ scriitorŭ obiectivŭ se aşteptá cu dreptŭ cuvêntŭ descrierea şi înfăţişarea stărilorŭ de lucrurĭ aşa, după cum se găsescŭ în realitate.

Suntemŭ în dreptŭ a'ĭ face d-lui Wirth o imputare întemeiată, că d-sa a începutŭ şi a terminatŭ cartea sa, fără nicĭ o pregătire corespunḑĕtóre sciinţifică, fără nicĭ o experienţă necesară pentru a se puté orienta limpede şi lămuritŭ asupra obiectului, pe care îlŭ tratéză. Cunoştinţele lui defectuóse, în ceea ce privesce ţéra şi poporaţiunea, a relaţiunilorŭ existente, a causelorŭ şi efectelorŭ lorŭ, se manifestă în multe puncte în modŭ evi-

dentŭ în cartea sa. Autorulŭ pentru acestŭ motivŭ a fostŭ nevoitŭ sĕ alerge la informaţiunĭ şi comunicărĭ străine pe care elŭ, fără nicĭ unŭ studiu criticŭ, ba chiar fără sĕ le citéscă le-a datŭ la tiparŭ. Cu chipulŭ acesta a eşitŭ la lumină o carte, care în esenţa nu cuprinde o lucrare a autorului, ci e compusă din comunicărĭ străine de provenienţă numită şi nenumită. Cartea în fondŭ şi 'n formă înfăţişézā unŭ conglomeratŭ de acte oficiale, repórte, opinărĭ, informaţiunĭ şi memorii, pe care autorulŭ, fără nicĭ o examinare le-a tipăritŭ adăogândŭ la începutŭ şi la sfîrşitŭ şi dela elŭ câte unŭ rêndŭ. Contraḑicerile ce se manifestă în tratarea singuraticelorŭ partite provinŭ de acolo, că autorului într'unŭ punctŭ i s'au pusŭ la disposiţiune materialŭ mai bogatŭ şi într'altulŭ a avutŭ unŭ isvorŭ mai săracŭ. Pentru dovedirea acestei împrejurărĭ citămŭ ca exemplu „Apele minerale şi localurile de cură," despre care autorulŭ vorbesce în 42 paginĭ tipărite cu petitŭ; despre vênatŭ, unŭ lucru secundarŭ, asemenea vorbesce în 66 pagine, pe când cea mai importantă cestiune, înţelegemŭ agricultură, n'o tratéză decâtŭ numai pe 14 paginĭ. Max Wirth în cartea sa nu s'a pusŭ numai pe punctulŭ de vedere optimistŭ, dar silindu-se a înfăţişa stările de lucrurĭ ale Ungariei în modulŭ celŭ mai înfloritorŭ, în multe privinţe cunoştinţele şi apreciările sale sunt neesacte, unilaterale, séu celŭ puţinŭ superficiale... Afară de acésta, autorulŭ s'a lăsatŭ sĕ fiă condusŭ şi de vederĭ şoviniste maghiare.

Aicĭ autorulŭ criticei, relevândŭ cele scrise de Wirth în privinţa Saşilorŭ din Transilvania şi după ce îi combate cu date şi cu fapte neesactităţile avansate, urméză astfelŭ:

„De unŭ deceniu încóce numĕrulŭ Saşilorŭ, carĭ îşĭ părăsescŭ vatra şi casa în Transilvania, creşte în modŭ înfricoşatŭ. Ţĕranulŭ cu casă şi cu moşióră o mai duce cum o duce tĕrîşŭ-grăpişŭ, dér meseriaşulŭ, comerciantulŭ şi înainte de tóte, clasele inteligente emigréză cu grămada în străinătate. Privițĭ numai la colonia Saşiĭorŭ în Bucurescĭ, în Gratz şi în Viena, cum se sporesce pe anŭ ce merge, astfelŭ încâtŭ, cercurile inteligente ale Saşilorŭ în Transilvania se rărescŭ uimitorŭ. Cine nu crede, n'are decâtŭ sĕ citéscă raportulŭ Camerei de comerţŭ din Braşovŭ dela 1882 în privinţa emigrării Saşilorŭ în România şi sĕ nu se pérdă din vedere nicĭ emigrarea Germanilorŭ din Ungaria peste Oceanŭ. Emigrarea Slovacilorŭ din Ungaria, a Românilorŭ din Transilvania, a Sêrbilorŭ din Bănatŭ se urcă la mai multe mii pe anŭ. Ungaria perde pe fiăcare anŭ mai multŭ de 30,006 suflete. E óre acéstă emigrare o dovadă, că Ungaria ar fi unŭ »Eldorado,« după cum lamentéză d. Wirth?"

Credŭ Ungurii, că prin scriitorĭ mercenarĭ ca Max Wirth, d-na Adam şi alţii, carĭ 'şĭ vêndŭ consciinţa, vorŭ amăgi lumea? Se înşélă amarŭ.

Mórtea lui Victorŭ Hugo.

In ḑiua de 22 Maiu, când vestea se rĕspândise prin Paris, că Victor Hugo se luptă cu mórtea, înaintea casei erau adunaţĭ ca vr'o 5000 de ómenĭ, carĭ luau informaţiunĭ dela orĭ cine eşia din locuinţa poetului. Vestea despre mórtea marelui poetŭ o anunţă Alexaudru Dumas, care era înăuntru. Scirea produse o emoţiune grozavă mulţimei adunate, care aclamă numele lui Victor Hugo. Compătimirea publică se manifestă într'unŭ modŭ mai sincerŭ şi mai generalŭ, decâtŭ în ḑiua când s'a aflatŭ despre mórtea lui Gambetta.

Celŭ mai vechiu amicŭ alŭ rĕposatului, bĕtrênulŭ de 95 de anĭ Robin, care aşteptă în salonulŭ lui Victor Hugo, nu voia sĕ crédă că poetulŭ a muritŭ, nicĭ chiar când toţĭ îi afirmară plângêndŭ.

Preşedintele republicei Grévy trimise îndată condolenţele sale familiei, asemenea şi miniştri. Sculptorulŭ Dalou îi va lua tiparulŭ obrazului cu o formă de ipsos, pictorulŭ Bonnat va face o schiţă şi Leon Glaize va desemna capulŭ. Nadar fotografiază pe Hugo aşa cum se află pe patulŭ în care a muritŭ. Desperarea familiei e de nespusŭ.

Când scirea despre mórtea lui Victor Hugo fù comunicată senatului, preşedintele Lervier ţinù o cuvêntare cu vocea plină de emoţiune şi întreruptă de suspine, propunêndŭ sĕ se ridice şedinţa în semnŭ de doliu ceea ce se şi făcù. Academia francesă a însărcinatŭ pe d-nulŭ Maxime du Camp, care va vorbi în numele ei la mormêntulŭ lui Victor Hugo. Consiliulŭ de miniştri a hotărîtŭ că ḑiua înmormêntărei lui Victor Hugo va fi considerată în viitorŭ ca o ḑi de doliu naţionalŭ. Tóte oficiile vorŭ fi închise şi prelegerile în scólele publice vorŭ fi suspendate. Durerea şi întristarea pentru mórtea unuĭ omŭ atâtŭ de însemnatŭ alŭ Franciei n'are marginĭ. Telegrame peste telegrame şi condolenţe sosescŭ într'una din tóte părţile. Şi ce e mai multŭ şi mai de însemnatŭ, se crede că poporulŭ pĕtrunsŭ de adêncă întristare, va participa la înmormêntare într'unŭ numĕrŭ câtŭ se póte de mare.

Preşedintele camerei Brisson a propusŭ în numele preşedintelui republicei Iules Grévy, că înmormêntarea lui Victor Hugo sĕ fiă declarată ca înmormêntare naţională şi camera sĕ acórde unŭ creditŭ de 20,000 de francĭ pentru acoperirea speselorŭ. Camera a acordatŭ creditulŭ cu 415 voturĭ pro şi 3 contra. Freycinet ministrulŭ de esterne, comunică adunărei, că a primitŭ o telegramă dela ambasadorulŭ din Roma, care îi anunţă o manifestare de condolenţă a camerelorŭ italiane pentru mórtea lui Victor Hugo. Voiesce decĭ a fi interpretulŭ simţimintelorŭ camerei francese declarândŭ, că Francia e mişcată în modulŭ celŭ mai profundŭ prin acéstă manifestare de simpatiă a Italiei, pentru care îi esprimă în modŭ solemnŭ recunoscinţa sa. Pentru ridicarea unui monumentŭ în onórea lui Victor Hugo, s'a deschisŭ o subscripţiune publică. Afară de acestea, testamentulŭ lăsatŭ de Victor Hugo e fórte interesantŭ, din causa declaraţiunei, ce servesce ca introducere. In timpulŭ din urmă, a mai adaugatŭ la testamentŭ unŭ punctŭ, prin care cere o înmormêntare civilă. Averea lui Victor Hugo, care şi-a câştigat'o cu munca spiritului sĕu, aşadară pe cale dréptă şi onestă, se urcă aprópe la 6 milióne. Moştenitorii principalĭ ai poetului suntŭ în linia dinteiu: nepoţii sĕi, Georges în vêrstă de 17 anĭ şi sora lui mai mică Jeanne, care mai moştenesce şi proprietatea Hauteville-House de pe insula Guernsaj. Apoi fiica lui Victor Hugo; Adèle Hugo, care se află în casa de alienaţĭ. Poetulŭ până în timpulŭ din urmă îi făcea o visită pe sĕptĕmână. Afară de acestea mai suntŭ şi Leopold Hugo şi Abel Hugo, D-na Lockroy. d-na Chenay şi Adèle Foucher, carĭ facŭ parte din familia decedatului.

CELIBATULŬ IN FRANŢA.

Amŭ publicatŭ în numĕrulŭ trecutŭ unŭ resumatŭ după raportulŭ despre celibatŭ în Francia, a d-lui Gustave Langneau. Complectămŭ aḑĭ acestŭ memoriu alŭ statisticei faptelorŭ relative la celibatŭ. E vorba mai întâiu de urmările celibatului prelungitŭ.

Dela 22 de anĭ, celibatarulŭ presintă o mai mare mortalitate decâtŭ omulŭ căsătoritŭ. Proporţiunea între celibatarĭ şi căsătoriţĭ în acéstă privinţă este de 3 la 2. Sinuciderea este mai desŭ la celibatarĭ decâtŭ la cei căsătoriţĭ, e mai désă la tinerele fete, din causa seducerei şi a părăsirei. Nebunia se întêmplă de multe orĭ la cei necăsătoriţĭ: Din 100.000 necăsătoriţĭ se socotescŭ 38 criminalĭ. Din 100,000 de căsătoriţĭ numai 18.

Cea mai mare parte din seducerĭ, adultere, abortŭrĭ, infanticide, părăsire de copii, suntŭ urmările relaţiunilorŭ culpabile séu neregulate ale celibatarilorŭ. In socotéla celibatarilorŭ se póte pune pentru anulŭ 1881 nascerea a 70,079 copii nelegitimĭ. La vêrsta de 21 de anĭ, etatea chiămărei la óste, din 1,000 de băeţĭ legitimĭ trăescŭ 658, pe când la 1,000 nelegitimĭ nu trăescŭ decâtŭ 260. Pentru cei d'întâiu, în acestŭ intervalŭ, mortalitatea este decĭ de 342 la 1,000, pentru cei de alŭ doilea e de 40. Celibatulŭ, adaugă doctorulŭ Lagneau, este causa de căpetenia a prostituţiunei şi a lăţirei bólelorŭ venerice, atâtŭ de dese şi atâtŭ de multŭ transmisibile prin moştenire. Ca higienistŭ, autorulŭ memoriului studiază apoi mijlócele de a micşora aceste urmărĭ ruinătóre ale celibatului.

Pentru a grăbi căsătoria, ḑice memoriulŭ, trebue scurtatŭ câtŭ se póte de multŭ durata serviciului militarŭ. Acésta este pĕrerea unanimă a corpului medicalŭ, care se mărginesce la acéstă formulă vagă temêndu-se sĕ nu între pré afundŭ în cestiunĭ technice care 'i sunt necunoscute şi temându-se ca sĕ oprescă trebuinţele carĭ impune patriotismului recrutarea armatei. D-lŭ Langenau cere ca sĕ adune soldaţii în lagĕre de instrucţiune, unde vorŭ scăpa multŭ mai lesne de bólele lipicióse, de tuberculosă, frigurĭ tifoide, sifilis, sĕ se caute miḑlóce de a micşora emigraţiunea celorŭ dela ţéră în oraşe, sĕ se limiteze lucrările publice, care, prin ridicarea salariilorŭ, atrage pe sătianĭ şi 'i ia dela munca câmpului.

Mai cere pe lângă acesta sĕ se uşureze tinerilorŭ repedea găsire a unei condiţiunĭ sociale, permiţêndu-le astfelŭ de a-se căsătorĭ, sĕ se scurteze timpulŭ învĕţămêntului în scólele profesionale, sĕ se simplifice esamenele enciclopedice, sĕ li se micşoreze numĕrulŭ, sĕ se desfiinţeze lungimea şi gróza de stagiurĭ şi de supranumerariate, sĕ se micşoreze formalităţile, cheltuielile relative la căsătoria dintre naţionalĭ şi naţionalĭ şi dintre naţionalĭ şi străinĭ, atâtŭ de numeróse în Francia, sĕ se protégă mai bine prin sancţiunĭ legale tênĕra fată contra seducţiunei şi a părăsirei, ca şi în alte multe state străine, sĕ se oblige tatălŭ naturalŭ ca sĕ vie în ajutorulŭ copilului nelegitimŭ prin o pensiune alimentară, sĕ se ia mĕsurĭ pentru crescerea copiilorŭ părăsiţĭ prin o tacsă pusă asupra celibatarilorŭ, care în generalŭ suntŭ părinţii lorŭ.

„Le Temps," după care reproducemŭ resumatulŭ de mai susŭ, nu negă că tóte aceste dorinţe nu suntŭ frumóse.

»E mai uşorŭ, ḑice ḑiarulŭ parisianŭ, de a le spune decâtŭ de a le pune în practică. Aşa de esemplu cum se póte sĕ se pună imposite asupra celibatarilorŭ în chipŭ justŭ, fără a permite căutarea paternităţii?«

Ei bine sĕ se admită căutarea paternităţii şi s'a sfêrşitŭ lucrulŭ.

DIVERSE.

Crima din Bucurescĭ. — Cetimŭ în »Naţiunea«: Inainte de a dá alte amĕnunte, pe care le-am pututŭ culege în privinţa asasinării d-nei Maria Popovicĭ din str. Sórelui Nr. 16, ţinemŭ a face câteva rectificărĭ la relaţiunea nóstră de erĭ. Tênĕrulŭ C...., care spune, că a vĕḑutŭ pe cine-va eşindŭ spĕriatŭ din curtea caselorŭ, unde se comisese crima, declară că acelŭ individŭ era îmbrăcatŭ nu în haine negre, cum se ḑisese, ci într'unŭ saco cadrilatŭ şi cu o pălăriă deschisă de pâslă în capŭ. Dusŭ imediatŭ la gară ca sĕ cerceteze, dacă nu cumva vre-unulŭ din călătorĭ ar avé semnalmentele acelui necunoscutŭ, d. C.... designă pe unŭ domnŭ care era deja urcatŭ în trenŭ; după cercetările făcute însĕ, s'a căpĕtatŭ convingerea că acelŭ călĕtorŭ n'avusese nimicŭ a face cu crima, şi a fostŭ lăsatŭ sĕ plece. D. N. Miulescu, despre care fusesemŭ informaţĭ, că a fostŭ arestatŭ erĭ, a fostŭ pusŭ îndată în libertate, domnia sa nefiindŭ chematŭ la parchetŭ decâtŭ pentru informaţiunĭ. Iacă acum ce mai aflămŭ: O dómnă G...., vecină cu d. Miulescu, eşindŭ pela 4 óre séra ca sĕ se plimbe, a vĕḑutŭ pe unŭ domnŭ mĕrunţelŭ, îmbrăcatŭ în negru, cu pălăriă înaltă şi după câte a pututŭ observa în treacătŭ şi cam din dosŭ, purtândŭ o barbă mică blondă, că întră în curtea caselorŭ cu Nr. 16. Acestŭ omŭ a bătutŭ în uşa dela întrare, care i-s'a şi deschisŭ de cineva din lăuntru. Nu l'a vĕḑutŭ, dacă a intratŭ séu nu în casă. La uşa, lângă care era lungitŭ cadavrulŭ victimei, s'a găsitŭ o carte de visită purtândŭ unŭ nume grecescŭ, necunoscutŭ în casa d-lui Miulescu. Parchetulŭ îşĭ face datoria de a căuta persóna cu acelŭ nume; e însĕ probabilŭ că acea carte a fostŭ lăsată de asasinŭ, numai pentru a face sĕ i-se pérdă urma. Atâtŭ d. Andreiescu, fostulŭ bărbatŭ alŭ victimei, câtŭ şi d. Anghel Dumitrescu, fidanţatulŭ ei, au fostŭ puşĭ erĭ în libertate, negăsindu-se indicii împotriva lorŭ. Ierĭ, d. prefectŭ alŭ poliţiei, însoţitŭ de unŭ inspectorŭ poliţienescŭ, s'a dusŭ în sala mortuară dela Colţea, unde se află depusŭ cadavrulŭ victimei, pentru a confruntá nişte pĕrŭ de pe o brăţară şi unŭ colanŭ găsitŭ la unŭ vagabundŭ, cu pĕrulŭ d-nei Popovicĭ. Până acum, alte arestărĭ de óre-care însĕmnătate nu s'au făcutŭ; nicĭ unŭ indiciu nou nu s'a găsitŭ pentru a pune pe urma criminalului.

* * *

Desgroparea unei cetăţĭ vechĭ romane. — Din Acuila în Abruti se scrie, că comisiunea regéscă pentru conservarea anticităţilorŭ şi a monumentelorŭ are de cugetŭ, a se apucá din nou spre a desgropá oraşulŭ Amiternu. Spre scopulŭ acesta s'a dusŭ în luna luĭ Aprilie la faţa locului, ca după ce va fi vĕḑutŭ loculŭ, sĕ facă ministeriului propunerĭ precise în privinţa desgropării acestui oraşŭ. Acum câţĭ-va anĭ se începuseră săpăturile, dară apoi se curmaseră şi-şĭ propuseră, ca sĕ ridice mai bine unui cetăţênŭ din Amiternu, lui Salustiu, o statuă, dară apoi şi de acéstă ideă se lăsară şi acuma éră au de gândŭ sĕ se apuce de desgroparea oraşului Amiternu, pentru care scopŭ s'a adunatŭ şi unŭ capitalŭ. Cu ocasiunea desgropărei de mai înainte s'au datŭ de centrulŭ unui teatru, precum şi de inscripţiunĭ şi de ornamente de diverse columne. Chiar dela acestŭ teatru se vorŭ începe săpăturile din nou, pentru ca sĕ desgrópe tóte părţile luĭ. Arcurĭ, boltiturĭ, o póŕtă şi trepte de pétră sĕ vĕdŭ icĭ colea din ruine. Este unŭ lucru curiosŭ, că partea cea mai mare a acestui vechiu oraşŭ alŭ Sabinilorŭ zace în grópă, pe când câteva sute de paşĭ dela teatru se află unŭ amfiteatru, care n'a fostŭ astupatŭ nicĭ odată şi totuşĭ este mâncatŭ şi roşŭ de dintele timpului. In area cea eliptică a amfiteatrului primăvéra brăzdéză plugulŭ pămêntulŭ îngrăşatŭ cu sângele nevinovaţilorŭ gladiatorĭ şi véra târḑiu secerătorii seceră snopĭ de grâu. Dacă se pune cineva pe băncile cele de pétră ale teatrului, observă jurŭ împrejurŭ vêrfurĭ de munţĭ înalţĭ şi respiră aerŭ curatŭ de munte. Te aflĭ în mijloculŭ munţilorŭ celorŭ aspri ai Abruţilorŭ. Nu departe de acolo se vede într'o vĕgăună unŭ zidŭ ciclopicŭ, pe care poporulŭ italianŭ în fantasia sa l'a numitŭ: Marata de diavolo (zidulŭ diavolului), în care s'a aflatŭ inscripţiunea: Teineis Sabinorum (Marginea Sabinilorŭ). Chiar singurŭ cuvêntulŭ Teineis în locŭ de finis este interesantŭ din punctŭ de vedere filologicŭ. Câte inscripţiunĭ importante nu vorŭ fi ascunse în ruinele celorŭ 40 de cetăţĭ dăceştĭ, pe care le-au împoporatŭ Romanii cu multe colonii. Strămoşii noştri Romanii au sciutŭ sĕ facă cetăţĭ marĭ şi însemnate şi noi Românii actualĭ nu suntemŭ în stare nicĭ unŭ oraşŭ sĕ-lŭ desgropămŭ din ruinele, în care le-au îngropatŭ órdele cele sĕlbatice germanice şi hunice, care au năvălitŭ ca unŭ potopŭ peste Dacia lui Traianŭ.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu

Cursulŭ la bursa de Viena

din 28 Maiu st. n. 1885.

Rentă de aurŭ 4%	98.10
Rentă de hârtiă 5%	92.90
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	146.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	97.30
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	122.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	107.50
Bonurĭ rurale ungare	103.25
Bonurĭ cu cl. de sortare	1C3.—
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	102.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	101.50
Bonurĭ rurale transilvane	101.25
Bonurĭ croato-slavone	102.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	—.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	116.—
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	118.75
Renta de hârtiă austriacă	82.45
Renta de arg. austr.	82.90
Renta de aurŭ austr.	108 15
Losurile din 1860	138 75
Acțiunile băncei austro-ungare	862 —
Act. băncei de creditŭ ung.	284.50
Act. băncei de creditŭ austr.	285.70
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.86
Napoleon-d'orĭ	9.88
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.10
Londra 10 Livres sterlinge	124.60

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 14 Maiu st. v. 1885.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	—	$89\frac{1}{2}$
Renta rom. amort. (5%)	—	$92\frac{1}{4}$
» convert. (6%)	—	—
Împr. oraș. Buc. (20 fr.)	—	31
Credit fonc. rural (7%)	—	$102\frac{3}{4}$
» „ „ (5%)	—	$85\frac{1}{2}$
» » urban (7%)	—	$98\frac{3}{4}$
» » » (6%)	—	—
» » » (5%)	—	$83\frac{1}{2}$
Banca națională a României	—	—
Ac. de asig. Dacia-Rom.	$275\frac{1}{2}$	—
« » » Națională	225	—
Aurŭ	11.3J%	—
Bancnote austriace contra aurŭ	—	—

20% Tóte prețurile scădute 20%
per comptantŭ.

20% Tóte prețurile scădute 20%

Anunțămŭ acelorŭ onorațĭ cetitorĭ, cari vorŭ binevoí a se aboná la fóia nóstră de aicĭ încolo, că avemŭ încă în reservă numerĭ dela începutulŭ anului 1885 prin urmare potŭ sĕ aibă colecțiunea completă.

Administratiunea »Gaz. Trans.«

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	9.50
Timișŭ	1.33	—	—	10.15
Brașovŭ (	2.06	—	—	10.50
(	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Hașfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighișóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediașŭ	6.00	12.11	1.23	
Copsa micá	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blașiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiușŭ	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4.44	
Vințulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirisŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Clușiu (	10.08	5.59	9.18	
(	10.18	6.28	8.00	
Nedeșdu	—	6.54	8.34	
Ghirbĕu	—	7.10	8.59	
Aghirișŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10.16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.25	9.52	2.05	
Mező-Telegd	1.11	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velințe	—	10.56	3.55	
Oradia-mare (	1.49	11.04	4.06	
(	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare (	4.11	5.13	3.20	
(	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mező-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6.28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriș	8.12	4.34	—	
Ghirbĕu	8.24	4.52	—	
Nedeșdu	8.38	5.11	—	
Clușiu (	8.57	5.40	7.08	
(	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiriș	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vințulŭ de susŭ	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiușŭ	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blașŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copșa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediașŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigișóra	4.50	4.17	12.15	
Hașfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Brașovŭ (	9.20	10.15	3.15	
(	—	6.00	3.25	
Timișŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Teiușŭ	2.39	9.50	8.20
Alba-Iulia	3.40	10.42	9.10
Vințulŭ de josŭ	4.04	11.09	
Șibotŭ	4.35	11.43	
Orăștia	5.02	12.13	
Simeria (Piski)	5.44	1.22	
Deva	6.05	1.48	
Branicĭca	6.34	2.21	
Ilia	7.01	2.54	
Gurasada	7.15	3.09	
Zam	7.49	3.48	
Soborșin	8.32	4.37	
Bĕrzova	9.19	5.30	
Conopŭ	9.40	5.58	
Radna-Lipova	10.16	6.38	8.24
Paulișŭ	10.32	6.56	8.41
Gyorok	10.48	7.15	9.01
Glogovațŭ	11.17	7.48	9.30
Aradŭ (	12.32	8.05	9.45
(	12.00	8.45	6.10
Szolnok	4.00	2.10	7.27
Budapesta	7.44	6.40	—
Viena	6.20	—	—

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35
Budapesta	8.00	6.55
Szolnok	11.14	12.28
Aradŭ (	3.35	5.30
(	4.00	6.20
Glogovațŭ	4.16	6.39
Gyorok	4.47	7.19
Paulișŭ	5.02	7.39
Radna-Lipova	5.25	8.11
Conopŭ	5.57	8.49
Bĕrzova	6.18	9.18
Soborșin	7.11	10.27
Zam	7.48	11.18
Gurasada	8.22	11.57
Ilia	8.40	12.27
Branicĭca	9.02	12.57
Deva	9.32	1.45
Simeria (Piski)	10.12	2.58
Orăștiă	10.47	3.46
Șibotŭ	11.14	4.20
Vințulŭ de josŭ	11.46	5.06
Alba-Iulia	12.21	6.15
Teiușŭ	12.53	7.00

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.30
Aradulŭ nou	6.26	12.54
Németh-Ságh	6.51	1.19
Vinga	7.28	1.50
Orczifalva	7.49	2.12
Merczifalva	8.09	2.30
Timișóra	8.58	3.15

Simeria (Piski) Petroșenĭ

	Trenŭ omnibus
Simeria	3.08
Streiu	3.45
Hațegŭ	4.33
Pui	5.19
Crivadia	6.05
Banița	6.43
Petroșenĭ	7.00

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	12.25	5.00
Merczifalva	1.16	5.56
Orczifalva	1.34	6.16
Vinga	2.04	6.50
Németh-Ságh	2.25	7.11
Aradulŭ nou	2.54	7.44
Aradŭ	3.10	8.00

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus
Petroșenĭ	8.56
Banița	9.37
Crivadia	10.09
Pui	10.48
Hațegŭ	11.26
Streiu	12.06
Simeria	12.37

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Tipografia ALEXI, Brașov.